

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XLI. Proximæ mortis indicta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

medicamentis mors primi generis arceri potest aut ulterius vita protendi; nisi breuissimo fortasse tempore, non nihil recreata confortataque natura. At mors posterior vel ad longissimum tempus facillime impeditur. Denique auctor est Aristoteles primum mortis genus esse sine tristitia doloris sensu. Siquidem calor illa resolutio & consumptio insensibilis est & sine latione. Quam ob causam decrepitos homines saepe vidimus interloquendum aut agendum quidpiam efflasse animam; perindeque esse mortuos, ac si essent dormituri. At genus alterum sine latione aliqua, dolore, angustia, & vi, nunquam euenit. Non enim absoluta naturali periodo interioribusque vitae principiis debilitatis & eneruatis sensum accidit, sed exteriori ac robustiori causa extremam vim toti naturae inferente, omneque illius robur extinguente.

Quamquam si naturale rationis iudicium insistantque hominibus imaginationem spectes, nullam iudicabis esse mortem sine tristitia, licet interdum absque doloris sensu eueniat. Quoniam cum vnaquaeque res appetat esse, omnis mors naturalis quandam tristitiam adfert: quam vel in bestiis ipsis animaduertimus. Immo cum ita sit natura comparatum, ut quod perfectior est quaeque res, eo magis in se quodam omnibus desiderio esse percipiat: homo videntium omnium perfectissimus maximam sentit de sua morte tristitiam. Quod illud Philosophi confirmabit, quod est in cap. 9. lib. 13. de moribus ad Nicomachum; eo magis ob suam mortem dolere hominem affirmantis, quod magis est virtute ornatus & felix: quoniam maximè dignus est qui viuat, maximisque priuari se bonis intelligit. Atque tum augetur magnopere ex cognitione, quae homo praeter ceteris animalibus habet. Tum ex eo, quod illius anima immortalis est, apraque perpetuo dare esse corpori: Nec fatigatur vnquam aut debilitatur, ut ceterae mortales formae. Denique immoderatus accedit ad res terrenas affectus. Fascinata namque, ut verè Synesius loquitur in lib. de somnijs, materiae donis anima perinde afficitur, atque illi, qui cum liberi sint, ad certum tempus mercede conuocantur ad opus: Vbi ancillae cuiuspiam pulchritudine capti moras trahere volunt, ipsius amata domino seruire constituentes. Rationis tamen ac supernaturalis iudicij ope saepe fit, ut mors per multis non solum sine tristitia, verum cum summa quoque iucunditate sit. Ut de sanctis viris legimus, ac praesertim Christi martyribus: qui cum maximis quidem sensus corporisque doloribus, ac cum summa animi alacritate & laetitia mortem obierunt.

PROXIMAE MORTIS
indicia.

CAPVT XLII.

Etum cum antea quae essent vitae signa ostenderit, operae pretium fuerit postremo hoc loco mortis quoque argumenta quadam praecipua paucis colligere: Atque ita totum hunc librum tandem concludere, in quo tum de animati cor-

poris temperatione, tum de ijs, quae cum illa considerantur, actum est. Ac de signis atque indicijs violentae mortis, quae causam prorsus extrinsecam habet, nihil certi affirmare licet; Sed de illius dumtaxat, quae ex consumptione aut marcore caloris, morbo quopiam corpora nostra vexante, accidit.

Cuius indicia ex tota primùm, facie sumi possunt: quam magnopere immutatam videamus atque a naturali statu & conditione recessisse, quae sanitatis tempore esse consueuerat; & viridi nigroque calore occupatam: praesertim verò inter initia morbi, nec exteriori vlla vrgente causa.

Deinde ex faciei partibus haec habentur. Nares acuta, collapsa tempora, aures frigidae & contractae, fibraeque veras, cutis circa frontem dura, tensa, & arida; oculi concaui. Haec enim omnia aut ex aliqua causa proficiuntur, quae carnosas partes consumat ac deuoret; aut ob natium caloris imbecillitatem eueniunt, qui ad extremas partes extendi amplius non potest, sed solis visceribus continetur; ut in primo prognostico com. 7. pluribus exposuit Galenus. In oculis quoque spectandum est, an refugiant lumen & lacrimentur. Vtrumque enim ex aspectricis facultatis aut retentricis imbecillitate nascitur. An alter altero fiat minor, debilitata scilicet virtute eum regente. Num in ijs liuida aut nigra appareant venulae: qui color ex sanguine ob caloris defectum extinctamque virtutem refrigeratam prouenit. An instabiles sint & tremuli, an vehementer subsidiant, an in somno palpebrae coniungantur, an verò inter illas albi quidpiam conspiciantur. An obrutus squalidus sit & sine splendore. An palpebrae, labia, nares, vngues, digiti, liuida sint an nigra. Haec enim calorem innatū, qui ex corde proficiunt, extingui significant.

Tum in decubitu animaduerti potest, an supinus cubet, ceu resolutus & ita debilitatus musculis, ut in latus cubare nequeat. An nimium extendat aut contrahat genua; an ad pedes corporis pondere dilabatur an brachia & crura nudet, & inaequaliter huc atque illuc dispergat. An ita antepectus coniungat: ut vnum imponat alteri caput, quae in dextrā & sinistram partē virtute, sc. debilitata, flectat: An hiante ore dormiat, aut vigilet: An in lecto residere aut omninò surgere velit.

Denique in toto corpore attendendum est, an vniuersa illius virtus ita dissoluatur, ut retinere amplius excrementa non possit. An propter imbecillitatem & organorum dissolutionem aspiciat, audiat, & ceteris fungatur sensibus. An aures, nares, pedes, manus, & omninò partes extremae refrigerentur caloreque prorsus destituantur. An dentibus praeter consuetudinem strideat: nervorum enim origo affecta est. Et si vltus sit in corpore, euadat siccum: nutriente virtute debilitata: & aut pallidum, si biliosus abundet humor: aut liuidum, si ater. Videndum etiam est, an manus circa vultum moueat, quasi venerit muscae: aut de veste pilos, aut de pariete festucas carpat. Etenim ob suffusionem à capite in oculos factam id euenit, quasi extra videat id, quod est in oculis: An crebrò & frigidum respiret: An frigidum sudet, an circa caput dumtaxat, vultum, & ceruicē. An magni, duri, & cum dolore tumores insint in hypocondrio vniuerso. Quae omnia & id genus alia di-

An mors sine
tristitia.

alia diligentissime solent medici in moribundis corporibus obseruare.

Cur extremis refrigerentur.

Mihi verò propositum est trium effectuum, quos in illis animaduertimus causam exponere. Primum enim cur eorum partes extremae frigent? an quia totus calor, dum oppugnatur, recipit sese ad cor velut ad fontem & principium? an quia partes illae iam sunt mortuae atque ab anima destituta, non solum enim ex sua natura minus viuae sunt, sed etiam à corde caloris vitaeque principio maxime distant. Et ut primum omnium viuit cor, sic vltimum moritur.

Cur praesagiunt.

Deinde cur eo potissimum tempore praesagiunt homines & futura praedicunt? sic enim communis fert existimatio. An, ut inquit Platonici, quoniam anima incipit à corpore separare, ita namque fit, ut complura videat, quae antea corporis mole oppressa non cernebat. Quemadmodum in somnijs item plurima nos futura intelligere, iidem illi philosophi opinantur. An verius multò pronuntiabimus, sanctis quidem viris multa saepe à Deo fuisse eo tempore indicata, quae euentura

essent, siue ad ipsos illa, siue ad alios pertinerent: at ex naturae principijs nihil tunc futurum cognoscimus, animam minime ad intelligendum esse aptam; cum vniuersa corporis organa sint penè destructa.

Postremo cur homines cum ad mortem propè accedunt, melius habere videntur? An id fit ab intelligentia, ut inquit aliqui, an absurdum est? Et cum in morte sola violenta id accidat, quae cum naturae repugnantia & lucta euenit, in extremum potius naturae conatū referendū est. Sed vnde tanta vis in extrema lucta naturae propemodū profligata? An ex eo, quod natiuus calor, cum antea robustus esset & per totum corpus dispersus, paulatim corrumpebatur; & idem paulatim quoque resistebat. Ac cum ruina maior facta est, magno perereque mors dominari coepit, ac de tota rerum summa agitur, recipit se se totus ad cor, velut ad principium & arcem, in qua non nihil confirmatus fortius dimicat; sed statim à robustiori hoste prosternitur. Atque hic fit huius primilibrī finis.

Cur melius videntur.

FINIS.

